

"53. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2019"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor

Iztokova 6, 2000 Maribor

NADARJEN/-A SEM, KAJ PA ZDAJ?

Raziskovalno področje: Psihologija ali pedagogika

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorici:

Andreja Krstić

Mateja Slana Mesarič

Avtorja:

Lara Mavrič (9. razred)

Nuša Treska (9. razred)

Maribor, 2019

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE.....	3
POVZETEK	6
ABSTRACT	6
1 UVOD	7
1.1 RAZISKOVALNI PROBLEM.....	7
1.2 HIPOTEZE	7
2 TEORETIČNI DEL.....	8
2.1 ZGODOVINA	8
2.2 VRSTE INTELIGENC.....	9
2.3 ODKRIVANJE, EVIDENTIRANJE NADARJEIH	12
2.4 MODELI IZBIRANJA NADARJENIH OTROK.....	14
2.4.1 SOVJETSKE MODEL.....	14
2.4.2 MODEL ZDA	14
2.4.3 SLOVENSKE MODEL ODKRIVANJA IN DELA Z NADARJENIMI UČENCI	15
2.4.3.1 INTERVJU S ŠOLSKE PEDAGOGINJO.....	16
2.4.3.2 INTERVJU S HELIODORJEM CVETKOM.....	18
3 EMPIRIČNI DEL.....	19
3.1 METODOLOGIJA	19
3.1.1 METODA PROUČEVANJA PISNIH VIROV:.....	19
3.1.2 INTERVJU	19
3.1.3 METODA ANKETIRANJA.....	20
3.1.4 METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA.....	20
3.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	20
3.3 VREDNOTENJE HIPOTEZ	34
4 ZAKLJUČEK.....	37
5 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	38
6 VIRI.....	39
LITERATURA.....	39
SPLETNI VIRI.....	39
7 PRILOGE.....	41
7.1 Anketa.....	41

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol in razred anketirancev.....	21
Graf 2: Poznavanje področja nadarjenosti.....	21
Graf 3: Dodatno (zunaj šolsko) izobraževanje in udejstvovanje nadarjenih učencev.....	22
Graf 4: Lastna pričakovanja učencev	23
Graf 5: Pričakovanja staršev, učiteljev in vrstnikov glede učnega uspeha	24
Graf 6: Mnenje nadarjenih učencev glede pričakovanj staršev, učiteljev in vrstnikov o dosežkih na tekmovanjih iz znanja.....	25
Graf 7: Mnenje nadarjenih učencev glede pričakovanj staršev, učiteljev in vrstnikov o dosežkih na drugih tekmovanjih.	26
Graf 8: Pritisk na nadarjene učence iz strani staršev, učiteljev, vrstnikov in samih sebe	27
Graf 9: Samopodoba.....	27
Graf 10: Vpliv staršev, učiteljev in vrstnikov na samopodobo nadarjenih	28
Graf 11: Dejavnosti, ki so jih predlagali nadarjeni učenci	29
Graf 12: Seznanjenost učiteljev s področjem nadarjenosti	30
Graf 13: Odziv učiteljev na nadarjene učence	31
Graf 14: Izkoriščanje lastnih potencialov pri šolskem delu	32
Graf 15: Vzroki za izkoriščanje lastnih potencialov pri šolskem delu.....	32
Graf 16: Sodelovanje pri oblikovanju lastnega programa nadarjenosti	33
Graf 17: Prenos potrdila o nadarjenosti na srednjo šolo	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Spol in razred anketirancev	20
Tabela 2: Področja dodatnega izobraževanja in udejstvovanja:.....	22
Tabela 3: Pogostost dodatnega izobraževanja in udejstvovanja:	22
Tabela 4: Dejavnosti za nadarjene, ki jih v okviru programa za nadarjene učence izvaja naša šola	29

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujeva intervjuvanima, Heliodorju Cvetku, univ. dipl. psih., in najini šolski pedagoginji ter seveda mentoricama za vso spodbudo in pomoč skozi celoten postopek pisanja raziskovalne naloge.

POVZETEK

»Nadarjena si, pričakujmo visoke dosežke na tekmovanjih ... Ti si nadarjena, ti boš že znala ... Pričakujem, da se prijaviš v ta krožek, na ta tekmovanja ...«. To so povedi, ki jih nadarjeni učenci velikokrat slišijo s strani učiteljev, staršev, tudi vrstnikov. Nihče pa ne vpraša, kaj nadarjeni učenci pričakujejo od sebe in kakšne želje imajo. Ali je odkrita nadarjenost pri učencih njihova prednost ali so zaradi nje bolj obremenjeni?

V raziskovalni nalogi naju bo zanimalo, kako se nadarjeni počutijo zaradi pričakovanj okolice in kako nadarjenost vpliva na njihovo samopodobo. Včasih, ko se nadarjeni pogovarjamo, jih večina sploh ne ve, na katerem področju so bili prepoznani kot nadarjeni, ne poznajo postopka odkrivanja nadarjenosti in pri aktivnostih, ki jih določa šola za nadarjene učence, nimajo besede. Meniva, da bi s tem morali biti seznanjeni ter sodelovati pri pripravi in evalvaciji individualiziranega programa za razvoj lastnega interesnega področja.

Ključne besede: nadarjenost, talent, inteligenca, področje nadarjenosti, evidentiranje nadarjenih

ABSTRACT

»You are talented, we expect high achievements in competitions ... You are talented, you will know ... I expect you to enlist in this group, in these competitions ...«. These are sentences, which talented pupils often hear from teachers, parents and also peers. But nobody asks what talented pupils expect from themselves and what wishes they have. Is revealed talent in pupils their advantage or are they more burdened by it?

In the research paper we wanted to find out, how talented pupils feel because of the expectations of the environment and how talent affects their self-image. Sometimes, when we talk to talented pupils, most of them do not know on which field they have been recognized as talented, they do not know the procedure of discovering talents with activities, which are determined by the school of talented pupils and they have no word in this. We think that all should be acquainted with this and cooperate in the preparation and evaluation of individualized program for the development of its own field of interest.

Key words: talent, gift, intelligence, the field of talent, recording talented persons

1 UVOD

Na naši šoli je 26 do sedaj evidentiranih nadarjenih učencev. Tudi sami spadava mednje. Družimo se na pripravah za različna tekmovanja in predvsem na taboru, ki ga šola organizira vsako šolsko leto. Opazili sva, da veliko učencev najine šole ne pozna področja svoje nadarjenosti in tako so se nama začela porajati vprašanja. Kmalu pa nama je porodila tudi ideja o raziskovalni nalogi na temo nadarjenih. Danes si življenja brez nekaterih dobrin sploh ne znamo predstavljati, le redko kdaj pa pomislimo, kako so prišle v naša življenja. Veliko jih je bilo ustvarjenih s strani mislecev, genijev, ki so bili pred svojim časom in so ustvarjali ideje po izboljšanju. Ideje, znanje ali bolje rečeno zmožnost abstraktnega, inovativnega razmišljanja so v preteklosti veljala za dar neba, pred dobrim stoletjem pa so se znanstveniki začeli posvečati nadarjenosti kot taki in razvili mnoge teorije, ki pojasnjujejo in opisujejo več vrst le-te. Istočasno pa poudarjajo, da je za njen razvoj potreben dodaten trud, ne le to, da obstaja kot taka, poudarjajo tudi osebnostne lastnosti, samopodobo in samospoštovanje nadarjenih. Upava, da bova s to raziskovalno nalogo pripomogli k pozitivnemu razvoju programa za nadarjene učence na naši šoli. Z anketo nameravamo odkriti napake, ki jih delajo učitelji v že obstoječem programu, katerih izboljšav bi si želeli učenci, nekaj anketnih vprašanj pa sva posvetili tudi počutju in samopodobi nadarjenih.

1.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

Namen najine naloge je bil raziskati nadarjenost na naši šoli, ali učenci vedo, na katerem področju so nadarjeni in kaj menijo o svoji samopodobi ter programih za nadarjene na naši šoli. Ugotavljali sva, ali čutijo kakšen pritisk s strani oklice zaradi svoje nadarjenosti.

1.2 HIPOTEZE

Glede na cilje raziskovalnega problema sva postavili naslednje hipoteze:

1. Več kot polovica nadarjenih učencev ne ve, na katerem področju so nadarjeni.
2. Manj kot polovica učencev ne čuti pritiska, stresa zaradi nadarjenosti.
3. Večina nadarjenih učencev izkoristi vse svoje potenciale pri šolskih dejavnostih.

4. Vsi anketirani nadarjeni učenci imajo o sebi dobro samopodobo.
5. Več nadarjenih je ženskega spola.
6. Dekleta se v večjem številu udeležujejo obšolskih dejavnosti kot fantje.
7. Pričakovanja okolice (staršev, učiteljev in vrstnikov) se ne ujemajo s pričakovanji učencev.

2 TEORETIČNI DEL

Nadarjenost strokovno ni enotno definirana, saj nadarjeni niso neka homogena skupina. Njihova nadarjenost se namreč kaže v različnih oblikah in obsejih. Najpogosteje uporabljamo definicijo, ki je zapisana v ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978. Po njej je nadarjenost lahko splošna ali specifična. Izraz nadarjenost uporabimo, kadar govorimo o visoki splošni sposobnosti, ki omogoča doseganje izjemnih rezultatov na več področjih hkrati, za visoke specifične sposobnosti, ki vodijo do uspeha na posebnih področjih, pa se uporablja izraz talentiranost. Končno ta definicija pravi, da ti učenci potrebujejo prilagojen pouk in dejavnosti, da bodo lahko razvijali svoje sposobnosti in se zato uvrščajo med učence s posebnimi potrebami.

2.1 ZGODOVINA

Marie Curie, Nikola Tesla, Leonardo Da Vinci, Isaac Newton, to so samo ena izmed znanih imen, ki jih prištevamo k nadarjenim skozi zgodovino.

»Pojem nadarjenost je star toliko kot človeštvo samo. V primitivni skupnosti je bil nadarjen tisti človek, ki je bil dober lovec, v času selitve narodov in zavzemanja ozemelj, je bil nadarjen tisti, ki se je izkazal za boljšega bojvnika, stari Grki so za nadarjene pojmovali dobre govornike, umetnike in filozofe, v srednjem veku so veljali za nadarjene vojskovodje, filozofi, bogoslovci ...« (Jurman, 2004, str. 146)

V strokovni literaturi ni enotne opredelitve nadarjenosti. »V zgodovini so se nadarjene osebe pojavljale v različnih kulturah. Zaradi njihovih izjemnih dosežkov in sposobnosti so jih nekateri ljudje občudovali in spoštovali, drugi so se jih bali in celo preganjali. V odnosu do nadarjenosti

ni opaziti korenitih sprememb, lahko pa rečemo, da se je danes spremenilo zavedanje o pomenu nadarjenosti.« (Blažič 2001, str. 2)

Že Komensky je pred skoraj štiristo leti v Veliki didaktiki (Didactica Magna) zapisal, »da so nadarjeni posamezniki dar narave in da sta vzgoja in učenje potrebna topoglavim in nadarjenim. Nadarjenim zato, ker se bo bister um ukvarjal z marsičem nekoristnim, nenavadnim in s škodljivim, če ni zaposlen s koristnimi stvarmi.« (Komensky, 1995, str. 65–66)

»Po ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978 so nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so pokazali visoke dosežke ali potencialne na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju, in ki poleg rednega šolskega programa potrebujejo še posebej prilagojene programe in aktivnosti. Ta definicija ima bistveno značilnost, da izraža in oblikuje šolske vzgojno izobraževalne pristope za nadarjene in talentirane otroke. Nadarjenega učenca identificira kot tistega »ki je zmožen visokih dosežkov«. Potrebna je le identifikacija zmožnosti za take dosežke.« (Ferbežer, 2002, str. 33) Po Zakonu o osnovni šoli (Ur. l. RS, št. 70/2005 (v nadaljevanju ZOsn-UPB2) so v 12. členu nadarjene učence opredelili kot učence s posebnimi potrebami in določili, da se izobraževanje posebej nadarjenih učencev izvaja v skladu s tem zakonom, tako da jim šola prilagodi metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči.

»Problem nadarjenosti so veliko bolj razdelali sovjetski psihologi, pedagogi in učitelji, ki so ga prenesli v sistem vzgoje in izobraževanja. Na Zahodu je nadarjenost še vedno stvar odkrivanja učencev z IQ 140.« (Jurman, 2004, str. 149)

2. 2 VRSTE INTELIGENC

Nevroznanost čedalje bolj potrjuje obstoj več vrst inteligenc, natančneje 8. Na žalost naš šolski sistem v večji meri priznava le dvoje: logično-matematično in verbalno-jezikovno inteligenco zaradi česar mnogokrat prezremo skrite talente pri otrocih.

Howard Gardner, ameriški psiholog, je že leta 1983 opredelil 8 vrst inteligence, ki jih je tudi opisal v knjigi Razsežnost uma: teorija o več inteligencah.

Opisal je:

1. Jezikovno inteligenco

Osebe nadarjene na tem področju kažejo veliko zanimanje za branje, pisanje, besedno komunikacijo (učinkovito besedno izražanje in razumevanje besednih sporočil), učenje tujih jezikov. Fascinirajo jih različne funkcije jezika (prepričevanje, retorika, razlaganje) in kažejo občutljivost za pomen besed. To vrstno inteligenco običajno posedujejo pisatelji, dramski igralci, pesniki, politiki in advokati.

2. Glasbeno inteligenco

Pri tej inteligenci gre predvsem za pomnjenje melodije, ustvarjanje glasbe in uživanje v njej. Pogosto se kaže občutljivost na barvo, ritem, trajanje in glasnost zvokov ter občutek za vibracijo. Nadarjeni pa ritme in vzorce uporabljajo tudi pri učenju. Na tam področju so najpogosteje nadarjeni pevci, glasbeniki, skladatelji, dirigenti, glasbeni kritiki.

3. Logično-matematično inteligenco

Ljudje nadarjenost na tem področju kažejo z abstraktnim razmišljanjem, s sklepanjem. Velikokrat jih uporabijo za reševanje matematičnih problemov. Takšna nadarjenosti pride prav tudi pri znanstvenem raziskovanju, logičnem razmišljanju, ravnanju s števili, povezovanju, analiziranju, zaznavanju vzorcev. Pokazati pa znajo tudi deduktivno in induktivno mišljenje. Nadarjenost na področju te inteligence po navadi opazimo pri izumiteljih, znanstvenikih, računovodjah, šahistih, računalniških programerjih.

4. Prostorsko inteligenco

Ta inteligenca se kaže v zmožnosti vidne predstave o poteku in videzu stvari, tako v dvo- kot v tridimenzionalni obliki in zmožnosti predstavljenih objekte obračati, preoblikovati, manipulirati. Za to inteligenco je značilna tudi dobra orientacija tudi v neznanih krajih, presoja razmerij v prostoru, risanje in oblikovanje materialov. Gardner za primer oseb, visoko nadarjenih na tem področju, navaja Leonarda da Vinci in Pabla Picassa. Opisuje pa tudi primer deklice, ki zaradi avtizma ni bila sposobna govoriti, vendar je bila pri starosti 4 let bila zmožna narisati realistično in podrobno, natančno sliko. Visoko razvito prostorsko inteligenco običajno posedujejo arhitekti, kiparji, slikarji, piloti in izumitelji.

5. Telesno-gibalno inteligenco

Imenujemo jo lahko tudi kinestetična inteligenca in je najbolj razvita pri atletih, alpinistih, plesalcih, gimnastikih, mimikih, kirurghih, učiteljih borilnih veščin, dirkačih, mehanikih, šiviljah, fizičnih delavcih. Osrednje te inteligence je občutek za lastno telo, njegova uporaba, nadzorovanje, koordinacija in seveda usklajeno gibanje (predvsem pri plesu in športih). Nadarjeni na tem področju najdejo učenje med izvajanjem takšnih ali drugačnih premikov, gibov lažje in učinkovitejše.

6. Medosebno inteligenco

Nadarjeni z medosebno inteligenco se po naravi dobro vživljajo v tuja čustva, opazujejo in razlikujejo značaje, razumejo ljudi in so zelo komunikativni. Zlahka navezujejo stike, uravnajo medsebojne odnose, razumejo druge (njihove težave, motive, čustva) in se nanje primerno tudi odzivajo. To vrstno inteligenco najdemo predvsem v politikih, učiteljih, diplomatih, pogajalcih oziroma trgovcih, svetovalcih, mediatorjih.

7. Znotrajosebno inteligenco

Posamezniki, ki se zelo zavedajo lastnih občutkov, razumejo sami sebe in se zavedajo lastnih moči in tudi šibkosti, so s strani Gardnerja videni kot nadarjeni z osebno oziroma intuitivno inteligenco. Prav tako razumejo vzroke in posledice svojih občutkov in imajo veliko samokontrole. Gardner vidi poete, noveliste, svetovalce, terapevte, guruje in filozofe kot najpogostejše nadarjene na tem področju.

8. Naravoslovno, naturalistično inteligenco

Biologi, vrtnarji, veterinarji, skrbniki v živalskem vrtu, kmetje in gozdarji so poklici, ki jih Gardner vidi kot najpogostejše, ko govorimo o tej inteligenci. Zanj je značilen občutek za naravo, zanimanje za skrb za živali, vrtnarjenje, ribolov in zakone narave ter opazovanje, razumevanje, razlikovanje naravnih vzorcev oziroma sistemov. Naturalistično inteligenco uporabljamo pri prepoznavanju in klasificiranju živali, rastlin ter mineralov.

Prav tako dodaja, da sedanji postopki ocenjevanja inteligence niso ustrezni za ogromno posameznikov, ki na nekem zahtevnem področju dosegajo visoko stopnjo sposobnosti. Pravi tudi, da je v inteligenci nekaj več kot le kratki odgovori in vprašanja, ki jih predstavijo dosednji inteligenčni testi, ki otroka tudi ožigosajo za neuspešnega samo zato, ker ni najboljši matematik ali odličen v pisanju spisov. (Gardner, 1959)

2. 3 ODKRIVANJE, EVIDENTIRANJE NADARJENIH

Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci izhaja iz sodobnega dojetja nadarjenosti in dela z njimi naj se začne čim bolj zgodaj. Pri tem delu in odkrivanju sodelujejo vsi pedagoški delavci šole, šolska svetovalna služba, starši in po potrebi tudi strokovnjaki zunanjih institucij. Da bi za te učence lahko učinkovito poskrbeli, so predpostavljeni ustrezni materiali in kadrovske pogoji ter stalno strokovno izpopolnjevanje na področju dela z njimi. Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci je del programa šole, njenega načrta in vizije ter pomembna naloga vodstva šole.

Za odkrivanje ni enotne metode. Že v posamezni državi so lahko različne, med posameznimi državami pa so razlike še večje. Strokovni delavci šole najprej na preprostejši način opravijo širši izbor učencev, saj bi bilo iz organizacijskih, finančnih, etičnih in drugih razlogov neizvedljivo aplicirati takšne množice. Te učence se potem preizkusi z bolj veljavnimi metodami. Odkrivanje tako poteka v treh stopnjah: evidentiranje, identifikacija, seznanitev in mnenje staršev.

Prva stopnja oz. evidentiranje poteka brez testiranj ali uporabe posebnih ocenjevalnih pripomočkov. Običajno po predlaganih kriterijih:

- odličen učni uspeh (v 1. triadi se upošteva opisna ocena),
- dosežki (performance) – likovni, glasbeni, tehnični, športni, iz drugih dejavnosti,
- učiteljevo mnenje – oblikovano med vzgojno-izobraževalnim procesom – posebno pozornost posveča učencem, ki kažejo znake nadarjenosti in nimajo odličnega uspeha, ki prihajajo iz socialno deprimiranega okolja, drugačnega kulturnega okolja, ali imajo specifične učne ali vedenjske težave,
- tekmovanja – udeležba in dobri rezultati (regijska in državna),
- hobiji – trajnejše aktivnosti (veliko zanimanje, nadpovprečni rezultati),
- mnenje šolske svetovalne službe – na osnovi evidence o učencu, z vzgojiteljicami iz vrtca, razrednimi in drugimi učitelji, s knjižničarjem in z mentorji interesnih in drugih dejavnosti.

Evidentirani so tisti, ki izpolnjujejo vsaj enega od zgoraj navedenih kriterijev in tako spadajo v širšo skupino učencev, ki bi lahko bili nadarjeni. Pri identifikaciji se evidentirane učence obravnava podrobneje in poglobljeno, po naslednjih merilih:

- Ocena učitelja (poda oceno na podlagi posebnega ocenjevalnega pripomočka), ki naj bi zavzemal naslednja področja:

1. razumevanje in pomnjenje snovi,
2. sposobnost sklepanja,
3. ustvarjalnost,
4. motiviranost in interesi,
5. vodstvene sposobnosti,
6. telesno-gibalne sposobnosti,
7. izjemni dosežki na različnih področjih (umetniških, praktično tehničnem in drugih področjih).

- Test sposobnosti (individualni ali skupinski).

- Test ustvarjalnosti.

Testa nato ovrednoti šolski psiholog in kot nadarjeni so prepoznani tisti, ki so na vsaj enem kriteriju dosegli nadpovprečen rezultat. Na testu inteligentnosti je tako IQ večji ali enak 120, na testu ustvarjalnosti pa njihov rezultat sodi med 10 odstotkov najboljših od rezultatov evidentiranih učencev. Po učiteljevi oceni je nadarjen učenec dobil nadpovprečno oceno na posameznem področju nadarjenosti, rezultat pa na koncu presodi šolska svetovalna služba.

Zadnja stopnja je obvestilo staršem o prepoznanju njihovega otroka kot nadarjenega. Tako se pridobi tudi njihovo mnenje o otroku.

Šola je dolžna poudariti razvijanje višjih miselnih procesov in konceptov, poskrbeti, da so metode dovolj fleksibilne in odprte (omogočajo lasten tempo razvoja), zagotoviti otroku hkrati čustveno varnost in intelektualne izzive in da izbrana metoda nima na otroka škodljivega vpliva (ga ne oddalji od vrstnikov) ter da ponavljajoči vzorci otroka ne bi pripeljali v dolgčas.

Že pri zelo majhnih otrocih lahko opazimo določene znake, ki kažejo na otrokovo nadarjenost. Med najpogostejšimi so verbalna izurjenost (zgoden interes za pisanje, veliko govorjenja,

slovnične pravilnosti, bogat besedni zaklad), postavljanje veliko nenavadnih vprašanj, velika samostojnost že pri zelo rosnih letih, potreba po malo spanja, dober spomin, hitro učenje in pomnjenje novega, koncentrirano ukvarjanje s hobiji, vztrajnost ter zanimanje za strukturne dejavnosti. Meniva, da starši niso dovolj seznanjeni s temi zgodnjimi znaki in bi dodatno izobraževanje in obveščanje že v času vrtca pripomoglo k odkrivanju nekaterih nadarjenih in pripomoglo k hitrejšemu razvoju njihovih sposobnosti.

2. 4 MODELI IZBIRANJA NADARJENIH OTROK

2. 4. 1 SOVJETSKI MODEL

V Sovjetskem modelu imajo glavno vlogo pri odkrivanju nadarjenih učitelji in pedagogi: učenci, ki pri določenih učnih predmetih v osnovni šoli ali pri različnih interesnih dejavnostih pokažejo nadpovprečne rezultate, so deležni dodatnih spodbud (spremljajo jih kot perspektiven kader). Za selekcijo (zaradi velikega števila otrok) država organizira tekmovanja iz znanja posameznih predmetov in različnih kulturnih in umetniških aktivnosti na ravni šole, pokrajin, republik, cele države. Kriterij tega izbora je najprej znanje ali visoki dosežki pri neki aktivnosti, naloge na tekmovanjih pa poleg znanja vključujejo tudi iznajdljivost (sposobnosti). Te naloge sestavljajo znanstveniki in umetniki, ki teste tudi ocenjujejo. Večstranska selekcija je stroga, vendar pravična, njen cilj pa je odkriti visoko ustvarjalne učence, ki imajo talent za neko področje človekove aktivnosti. (Jurman, 2004, str. 159)

2. 4. 2 MODEL ZDA

Tu je postopek odkrivanja nadarjenih bistveno drugačen. »Izhodišče za odkrivanje nadarjenosti je visok IQ. Postopki odkrivanja nadarjenih so na strokovni ravni, izvajajo jih predvsem psihologi v sodelovanju z učitelji in s starši. Zelo pomemben cilj je, da posameznik v tekmi z drugimi zastavljen cilj doseže hitreje (prej), da je bolje opremljen z ustreznim znanjem in da zmore več, kot njegovi sovrstniki. Postopki spremljanja dela z nadarjenimi otroki vključujejo akceleracijo (zgodnejši vpis v prvi razred osnovne šole; preskakovanje razredov; napredovanje mimo razredov ...), izločanje (vključevanje nadarjenih v posebne elitne šole; razvrščanje nadarjenih v skupine glede na posamezne sposobnosti ...), bogatitev (programi za individualno

izpopolnjevanje; vključevanje v raziskovalne projekte; vključevanje v klube ...).« (Jurman, 2004, str. 160-162)

Nagel navaja, »da se o visoki nadarjenosti govori takrat, ko otrok na določenih področjih svojega razvoja občutno prekaša vrstnike. Otrokova nadarjenost, prirojena dispozicija za sposobnostne potenciale in posebne dosežke, se lahko odraža na različnih področjih. Gre za naslednja področja:

- Splošna intelektualna nadarjenost, ki zajema hitro dojemljivost, dobro učljivost, veliko spominsko sposobnost in sposobnost za duhovne dosežke na mnogih področjih, npr. v logičnem mišljenju pri šahu.
- Umetnostna nadarjenost usposablja otroka za dosežke na področju umetnosti, npr. igranje klavirja.
- Psihomotorična nadarjenost je pomembna na vseh področjih, kjer gre za spretnost, npr. pri športniku.
- Socialna nadarjenost označuje človekovo sposobnost, da zna dobro občevati z ljudmi, se vanje vživljati, nanje poravnalno učinkovati in jim pomagati.« (Nagel, 1987, str. 51)

2. 4. 3 SLOVENSKI MODEL ODKRIVANJA IN DELA Z NADARJENIMI UČENCI

V Zakonu o osnovnih šolah so bili od leta 1996 do leta 2011 nadarjeni učenci, skupaj z učenci z učnimi težavami in učenci, ki potrebujejo posebej prilagojene programe dela, opisani kot učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Od leta 2000 naprej so učenci na osnovi veljavne zakonodaje pridobili pravico do posebne individualne ali skupinske učne pomoči (12. člen Zakona o osnovni šoli), pravico do vključitve k dodatnemu pouku, možnost hitrejšega napredovanja itd. Oddelčni učiteljski zbori (OUZ) pa so postali v osnovni in srednji šoli odgovorni za individualizacijo in diferenciacijo pouka tudi za nadarjene učence, svetovalne službe pa za sodelovanje pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji individualiziranih programov.

Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli temelji na eni najpogosteje uporabljenih definicij v svetu, ki je zapisana tudi v ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978 in iz leta 1988. Na naši šolski spletni strani je zapisano, da so nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so bodisi na predšolski stopnji, v

osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali potenciale na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju in ki poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene programe in aktivnosti.

2. 4. 3. 1 INTERVJU S ŠOLSKO PEDAGOGINJO

KAKO POTEKA POSTOPEK PREPOZNAVANJA NADARJENIH NA NAŠI ŠOLI?

V prvi triadi učiteljice opazujejo svoje učence in predlagajo tiste, ki na nekem področju izstopajo. Zatem učiteljice izpolnijo ocenjevalne lestvice, na katerih se pokažejo posamezna področja nadarjenosti. Temu postopku sledi prepoznavanje v četrtem razredu, ko jih učiteljica lahko že po dveh mesecih delno oceni. Izpolnjene učiteljske lestvice se vrednotijo v posebni analizi. Nato staršem napišem obvestilo, da smo njihove otroke evidentirali kot nadarjene otroke. Potem se pristopi še z dvema lestvicama, ki ju izvede psiholog, na področju ustvarjalnosti (ustvarjalnega mišljenja) in logike (logičnega mišljenja). Po združenih rezultatih ugotovimo področje nadarjenosti otroka in o ugotovitvah obvestimo starše.

Trenutno je kot nadarjenih prepoznanih 26 učencev naše šole. Je pa v postopku evidentiranja 10 učencev od 4. do 7. razreda, ki so bili predlagani s strani učiteljic in so izpeljale vrednotenje po lestvicah za posamezna področja nadarjenosti. V ponedeljek bom starše obvestila, da so njihovi otroci v postopku identifikacije in ob njihovem soglasju bo 28. 1. 2019 psiholog izvedel še ostali dve testiranja. Ko bomo dobili rezultate, bomo ponovno obvestili starše, če se strinjajo s pripravo individualiziranega programa. Potem nadarjen učenec dobi svoj IP (individualiziran program), v katerem so zapisani cilji, oblikovani skupaj s starši, s posameznim otrokom in z učitelji tistega področja, ki je otrokovo močno področje.

KATERE DEJAVNOSTI ZA NADARJENE NUDI NAŠA ŠOLA?

Na naši šoli se vodi dodatni pouk, priprave za tekmovanja iz znanj, priprave za športne aktivnosti, pevska šola, edukativne ekskurzije, interdisciplinarne ekskurzije in tabor za nadarjene učence.

ALI ŠTEVILO NADARJENIH SKOZI LETA UPADA ALI NARAŠČA?

Število ne narašča niti upada. Nenapisano pravilo je, da je nadarjenih 10 % od vseh učencev šole. Torej če ima šola 400 učencev, naj bi bilo nadarjenih 40. Pri nas imamo ostra merila, zahtevni smo. Otroke z močnimi področji iščemo. Narašča pa število otrok, ki so obojni izjemni. Do sedaj smo imeli enega, so pa sedaj predlagani že štirje.

KDO SO DVOJNO IZJEMNI NADARJENI?

To so otroci, tudi avtisti in tisti, z aspergerjevim sindromom, ki imajo eno področje zelo močno razvito, na primer matematiko, številske predstave ali slovenščino, besedni zaklad, pisanje besedil, na drugi strani pa imajo velike primanjkljaje. Na teh ima področjih tak učenec odločbo o dodatni strokovni pomoči, hkrati pa so na enem področju izjemni. V filmu Rainman je tipičen primer aspergerjevega sindroma. Moški si je zapomnil celoten telefonski imenik, drugače pa je potreboval pomoč pri vsakdanjih stvareh, sezuvanju, obuvanju, uporabi stranišča, oblačenju itd. To je le eden primer od mnogih. Med njih spada tudi Einstein.

KAJ JE INDIVIDUALIZIRAN PROGRAM?

Vsak učenec ga dobi ob svojem in soglasju staršev. Po zakonu vsakemu otroku pripada individualiziran program in menim, da je tako prav. V njem so zapisana njegova močna področja in potek razvijanja teh področij. Pripravi se načrt dela, tekmovanj. Program pomaga učencu samemu, da se lahko sam vrednoti, vanj si lahko sami zapišejo tekmovanja in dosežke na njih. Potem pa učitelji poročajo na konferencah, ob polletju in na koncu šolskega leta, pri čemer izhajajo iz tega programa. Na primer: »V mojem razredu je toliko nadarjenih, toliko učencev, ki imajo odločbo in ti nadarjeni so dosegli naslednje cilje. XY učenka si je zastavila te cilje v IP in se uvrstila na ta tekmovanja.« Če pa cilj ne bi bil realiziran, pa bi povedali: »Žal XY učenka v letošnjem letu ni dosegla svojih ciljev, v IP niso bili zastavljeni realni cilji.« Temu sledi tudi iskanje vzrokov zakaj. Obstaja pa možnost, da rezultati v teku časa močno padajo. Predvsem športniki, ki v času od četrtega do devetega razreda opustijo določen šport. O teh dogodkih velikokrat slišim iz drugih šol. Prav tako pa se lahko učitelji pogovorijo o izboljšanju dosežkov oziroma večji udeležbi na tekmovanjih, saj opažam, da nekateri nadarjeni ne želijo delovati na nobenem tekmovanju. Tako da nam ti programi pomagajo slediti ciljem, ugotoviti, zakaj ti so ali niso bili doseženi

2. 4. 3. 2 INTERVJU S HELIODORJEM CVETKOM

Intervju z gospodom Heliodorjem Cvetkom, univ. dipl. psih., intergrativnim psihoterapevtom in supervizorjem v Svetovalnem centru za otroke in mladostnike v Mariboru (28.1.2019).

KAKO DOLGO SE ŽE UKVARJATE Z DELOM POVEZANIM Z NADARJENIMI?

Odkar opravljam delo psihologa, torej približno 40 let.

KAJ JE POTREBNO DA JE UČENEC/-KA, SKOZI TA DVA TESTA, PREPOZNAN/-A KOT NADARJEN/-A?

Doseči mora rezultat nad 90 % za svojo generacijo. To je družbeno postavljena norma, torej tisti, ki jo presežejo, spadajo v to skupino nadarjenih. Kdor te norme ne doseže, je lahko še vedno nadpovprečno sposoben, ne spada pa v to skupino desetih procentov izjemno nadarjenih.

KDO PREGLEDUJE IN/OZIROMA PREDELUJE REZULTATE?

Psihologi, ki te teste izvajamo. Mi jih ovrednotimo in rezultate sporočimo na šolo, ki testiranje naroči.

NA KOLIKO ČASA SE TESTI SPREMINJAJO OZ. ALI OSTAJAJO ENAKI? ZAKAJ?

Gre za standardizirane, dokaj zahtevne psihološke teste. Ti so obdelani po posebnih postopkih, zato jih je treba skrbno čuvati, da ne pridejo v javnost in da so uporabljeni samo za ta namen, za katere so sestavljeni. Iz teh razlogov teh testov tudi ne menjavamo tako pogosto kot na primer teste znanja, temveč le po potrebi. Se pa na vsakih nekaj let preverijo in na novo normirajo. Tako da se s temi testi ravna kot z drugimi, zelo preciznimi merskimi inštrumenti. S tem preverimo, če še držijo, ali jih je potrebno spremeniti, zamenjati.

KDO VSE IZVAJA TESTE ZA NADARJENE OZ. JE VKLJUČEN V PREPOZNAVO SKOZI NJIH?

S testi lahko ravnamo samo univerzitetni diplomirani psihologi oziroma magistri psihologije. Torej psihologi, ki smo usposobljeni in imamo vso potrebno znanje za uporabo, aplikacijo in razlago teh testov.

ALI MENITE, DA SO LAHKO REZULTATI TESTOV ZAVAJAJOČI IN JE NANJE VPLIVAL RECIMO STRES ALI BOLEZEN TER JE TAKO UČENEC/-KA PISAL/-A TESTE SLABŠE KOT BI JIH BIL/-A ZMOŽEN/-A V DRUGAČNIH, UGODNEJŠIH POGOJIH?

Seveda, logično. Test je sicer standardiziran inštrument, je pa človek dejavnik, ki se nenehno spreminja. V določeni situaciji lahko pokaže več, izrazi vse svoje sposobnosti, v kakšnih drugih okoliščinah pa ne. Npr. če je bolan, če ima slab dan, če ni motiviran ipd. Vedno moramo posameznikov rezultat razumeti kot dosežek tistega trenutka, ali je to njegov maksimum ali ne, pa ne moremo zagotovo vedeti.

3 EMPIRIČNI DEL

3. 1 METODOLOGIJA

Uporabili sva naslednje metode dela:

- metodo proučevanja pisnih virov
- intervju
- metodo anketiranja
- analizo podatkov in njihovo interpretacijo

3. 1. 1 METODA PROUČEVANJA PISNIH VIROV

Začetna metod dela je bila metoda dela s pisnimi viri. Literaturo sva najprej iskali v šolski knjižnici in mariborski knjižnici. Iskali sva tudi na spletu. Literaturo sva dobili tudi pri šolski pedagoginji. Zbrane materiale sva preučili, prebrali in se pogovorili. Ugotovitve sva prevzeli in uskladili.

3. 1. 2 INTERVJU

Za intervju sva zaprosili šolsko pedagoginjo in Heliodorja Cvetka, univ. dipl. psih., intergrativnega psihoterapevta in supervizorja. Pedagoginjo sva izprašali o prepoznavanju in

evidentiranju nadarjenih učencev. V 2. intervjuju pa sva gospodu Cvetku zastavili vprašanja na temo testiranja nadarjenih otrok.

3. 1. 3 METODA ANKETIRANJA

Anketirali sva učence od 4. do 9. razreda. Razdelili sva 26 anketnih vprašalnikov. Anketirali sva vse nadarjene učence naše šole. Anketa je sestavljena iz 15 vprašanj na podlagi raziskovalnega problema, vsebuje vprašanja zaprtega tipa in vprašanja odprtega tipa. Vprašanja odprtega tipa sva uporabili, da bi dobili lastne odgovore anketirancev. Razen spola in razreda nisva zahtevali osebnih podatkov. Anketa je bila anonimna.

3. 1. 4 METODA ANALIZE PODATKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Zbrane anketne vprašalnike sva pregledali in analizirali. Anketirane učence sva razvrstili sva po spolu in razredu. Zbrane podatke sva uredili v tabele in grafe. Pri tem sva uporabljali osebni računalnik in program Microsoft Word. Podatke sva interpretirali in podali ugotovitve.

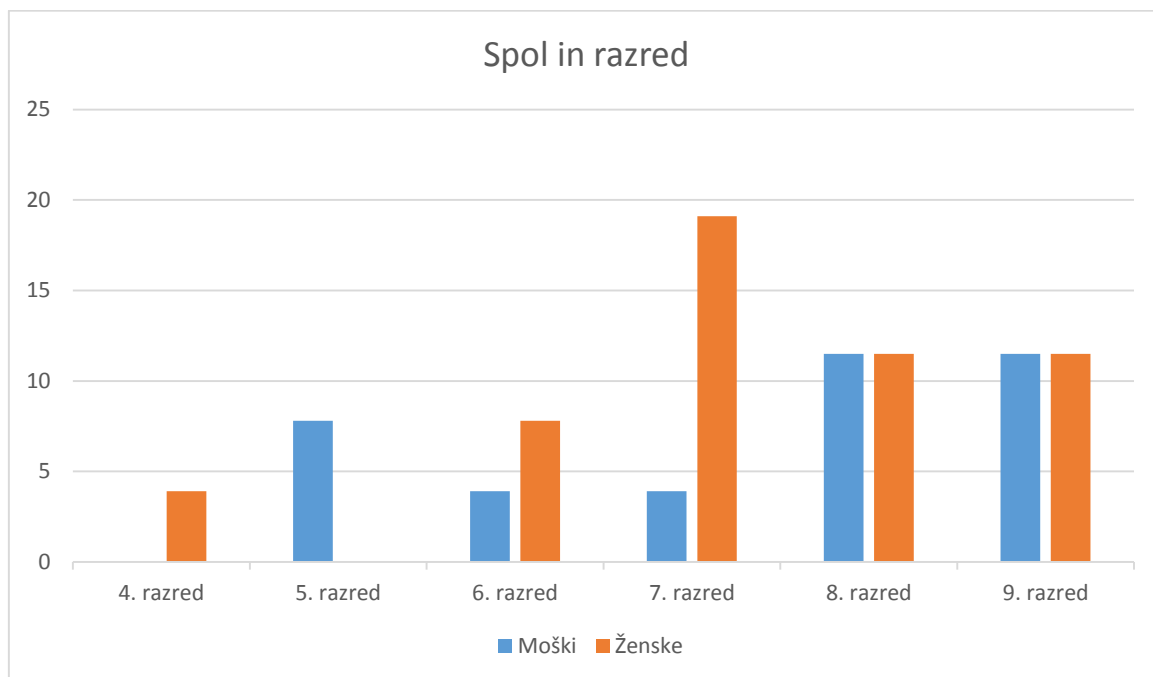
3. 2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Tabela 1: Spol in razred anketirancev

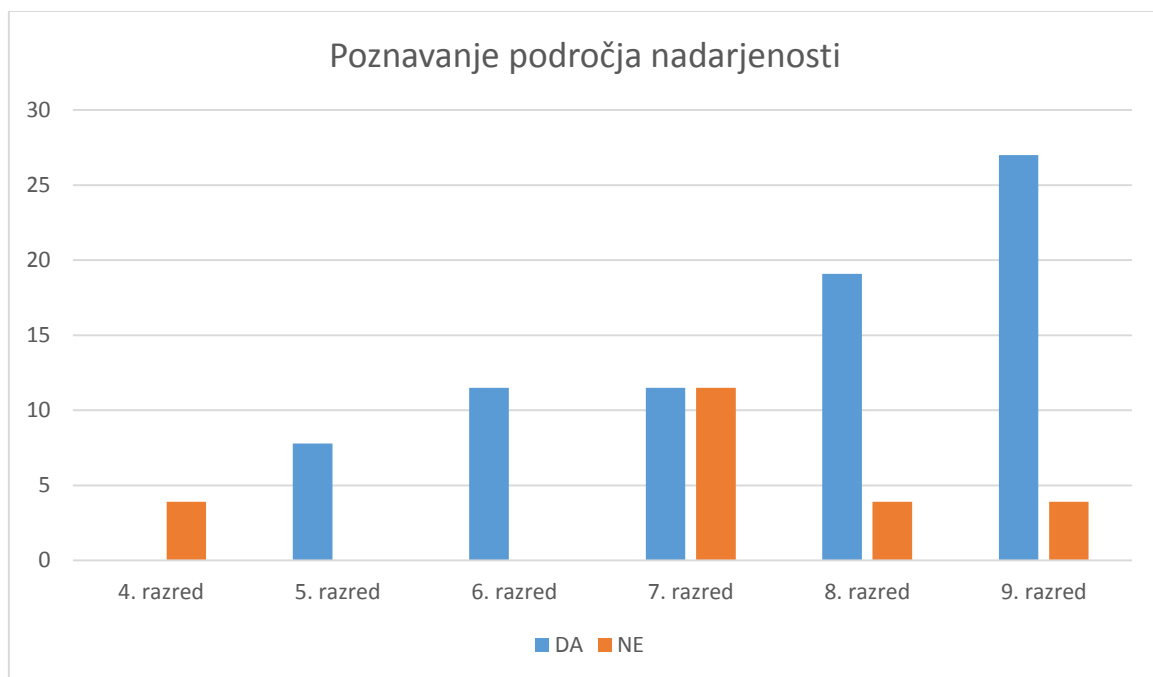
	Moški	Ženske
4. razred	0	1
5. razred	2	0
6. razred	1	2
7. razred	1	5
8. razred	4	3
9. razred	4	3
Skupaj	12	14

Anketirali sva 26 nadarjenih učencev. Od tega je ankete reševalo 12 dečkov in 14 deklic, od 6. do 9. razreda. Koliko jih je bilo v posameznem razredu je razvidno iz tabele 1.

Graf 1: Spol in razred anketirancev

Graf 2: Poznavanje področja nadarjenosti

Iz grafa je razvidno, da večina (76,8 %) učencev ve, na katerem področju so nadarjeni. Čeprav je odstotek tistih, ki tega ne vedo, precej visok (23,2 %). Poznavanje področja se s starostjo zvišuje.

Graf 3: Dodatno (zunaj šolsko) izobraževanje in udejstvovanje nadarjenih učencev

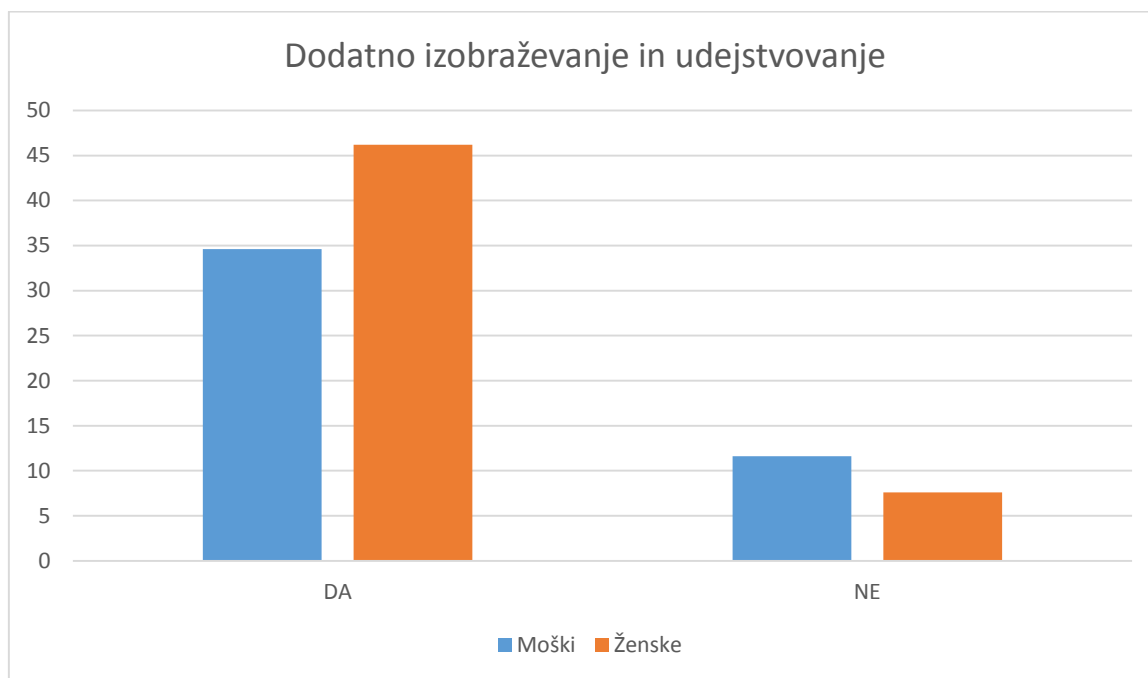

Tabela 2: Področja dodatnega izobraževanja in udejstvovanja:

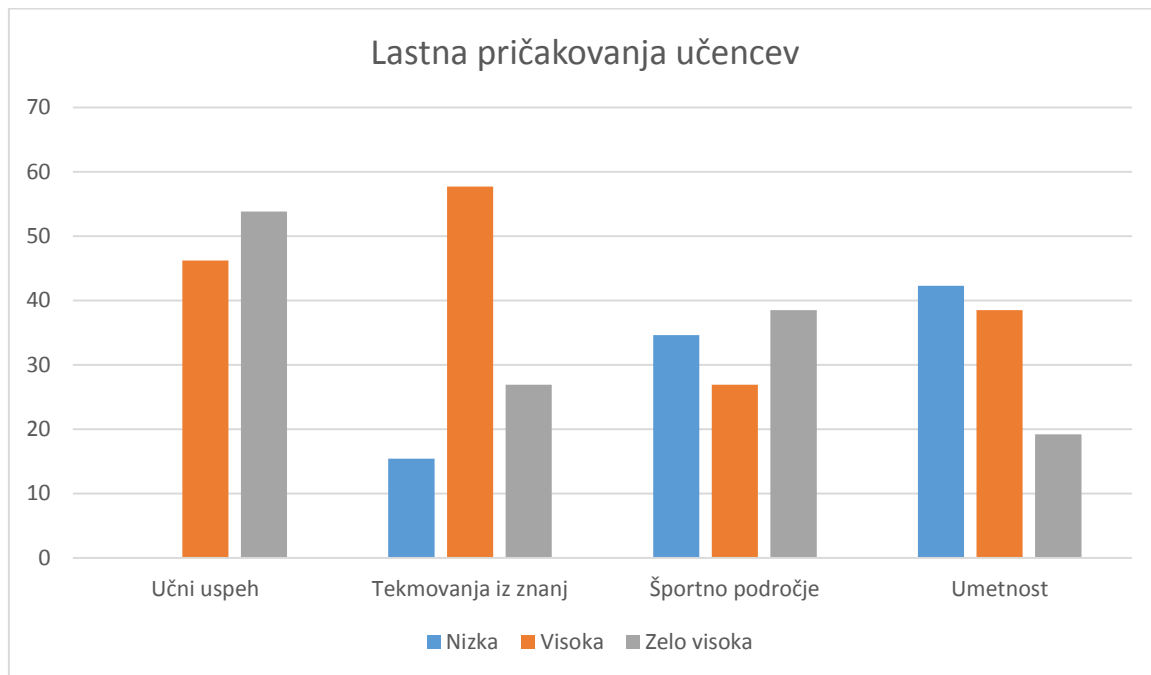
Šport	10
Glasba	6
Jeziki	1
Tehnika	1

Tabela 3: Pogostost dodatnega izobraževanja in udejstvovanja:

Vsak dan	1
5 do 6-krat tedensko	3
3 do 4-krat tedensko	6
1 do 2-krat tedensko	7

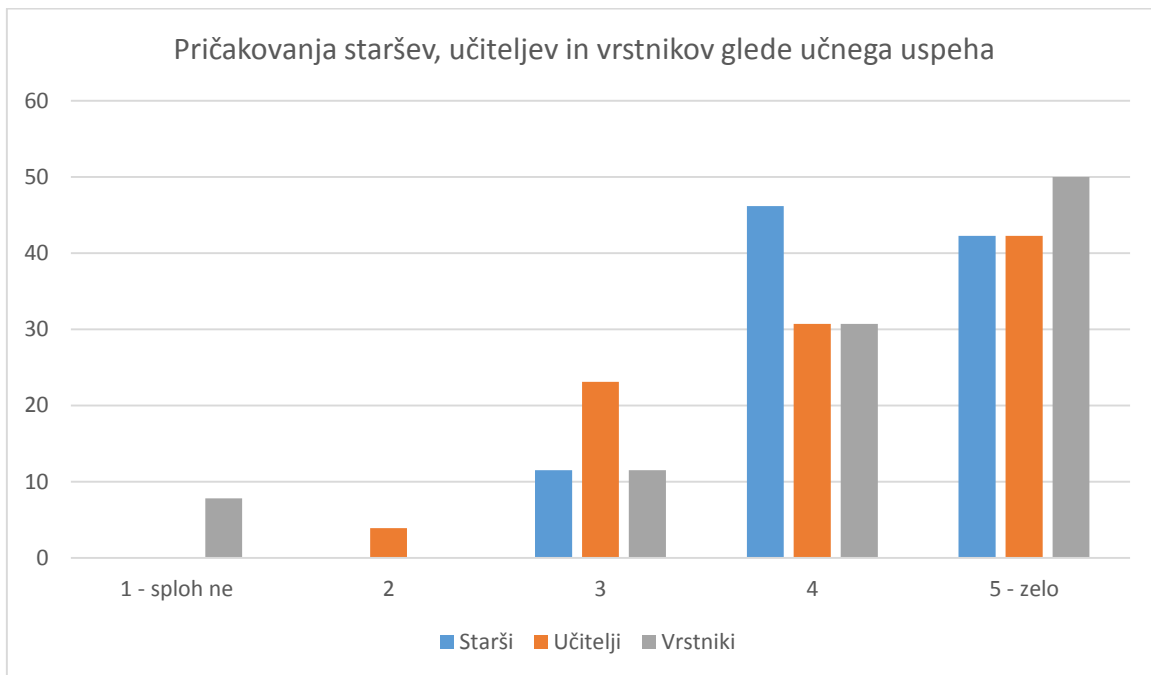
Iz grafa 3 in tabel 2 in 3 lahko razberemo, da se 46,2 % deklic udeležuje zunaj šolskih izobraževanj oz. udejstvovanj. Fantje pa v 34,6 %, kar je za 7,6 % manj kot deklice. Najpogostejša takšna dejavnost je šport (58,8 %). Učenci se v teh dejavnosti udeležujejo 1–2-krat tedensko (41, 2%) oziroma za 5,9 %, manj pa 3–4 krat-tedensko (35,3 %).

Graf 4: Lastna pričakovanja učencev

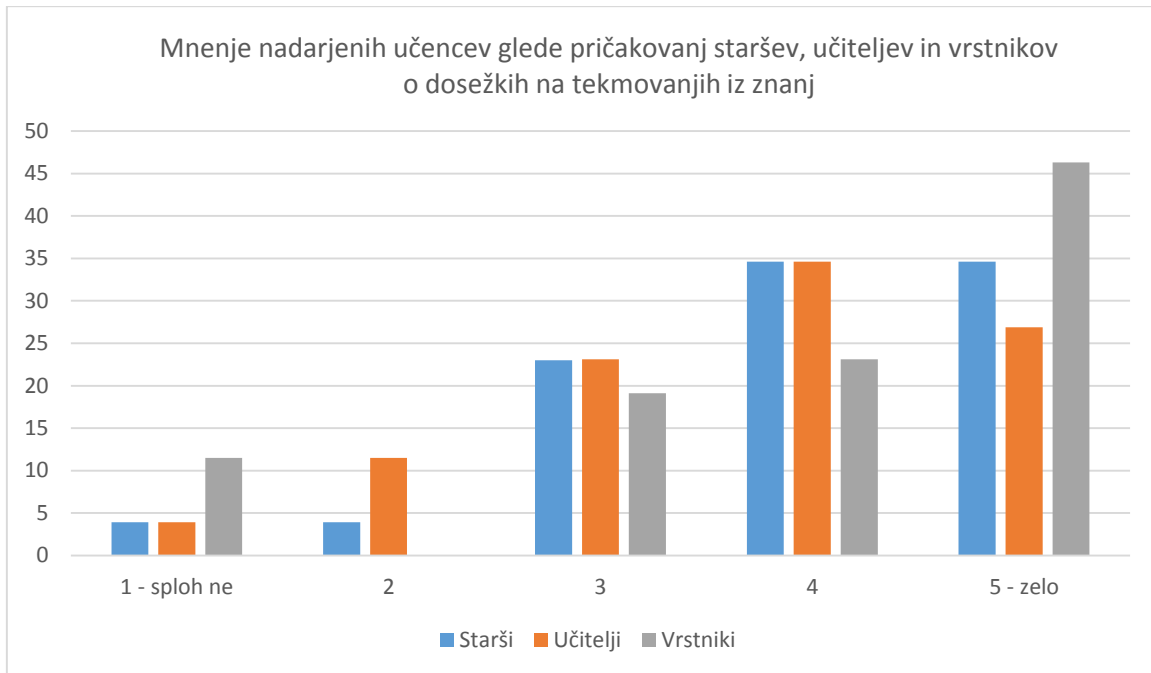
Iz grafa 4 lahko razberemo, da ima vseh 26 anketirancev na področju učnega uspeha visoka in zelo visoka pričakovanja. Pri tekmovanjih iz znanj prevladujejo visoka pričakovanja (57,7 %). Drugo področje z najvišjim številom zelo visokih pričakovanj (38,5 %) je športno, vendar pa je na tem področju hkrati tudi skoraj enako število nizkih pričakovanj (34,6 %). Največ nizkih pričakovanj (42,3 %) opazimo na področju umetnosti, kjer je zabeleženo tudi najmanj zelo visokih pričakovanj (19,2 %).

Graf 5: Pričakovanja staršev, učiteljev in vrstnikov glede učnega uspeha

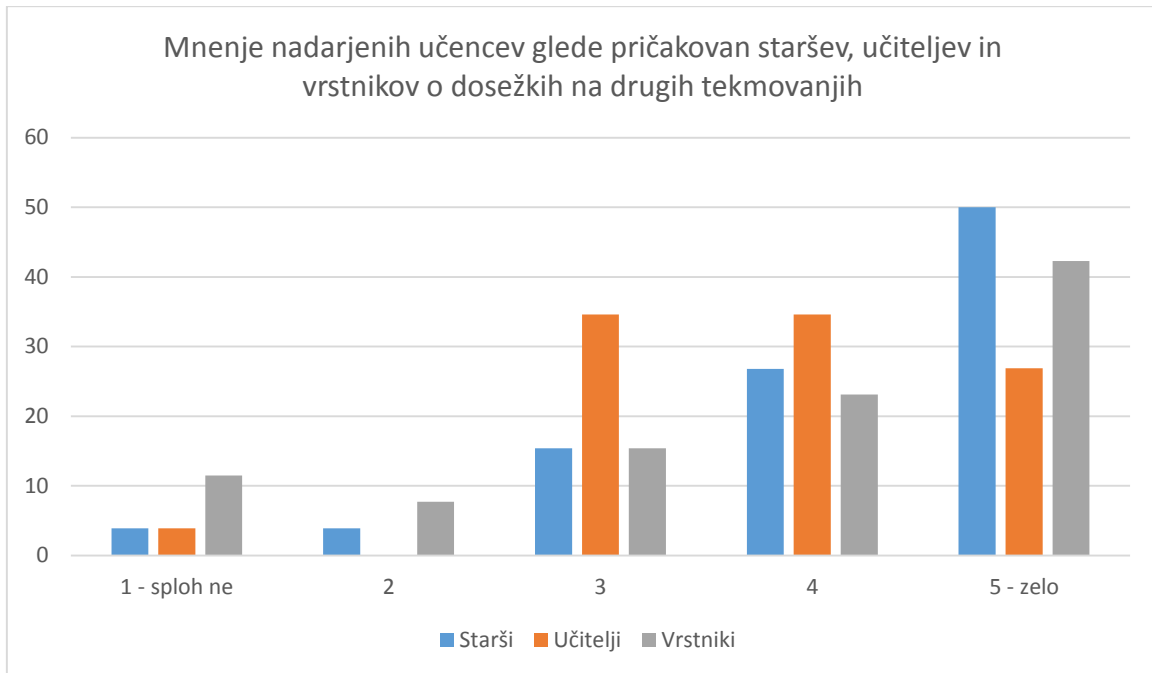
Iz grafa je razvidno, da se pričakovanja staršev, učiteljev in vrstnikov večinoma ujemajo s pričakovanji anketirancev. 46,2 % učencev je mnenja, da se pričakovanja staršev ujemajo z lastnimi pričakovanji. 42,3 % učencev meni, da se pričakovanja učiteljev zelo ujemajo z lastnimi pričakovanji nadarjenih, in 50 % nadarjenih meni, da se pričakovanja vrstnikov zelo ujema z lastnimi pričakovanji.

Graf 6: Mnenje nadarjenih učencev glede pričakovanj staršev, učiteljev in vrstnikov o dosežkih na tekmovanjih iz znanja.

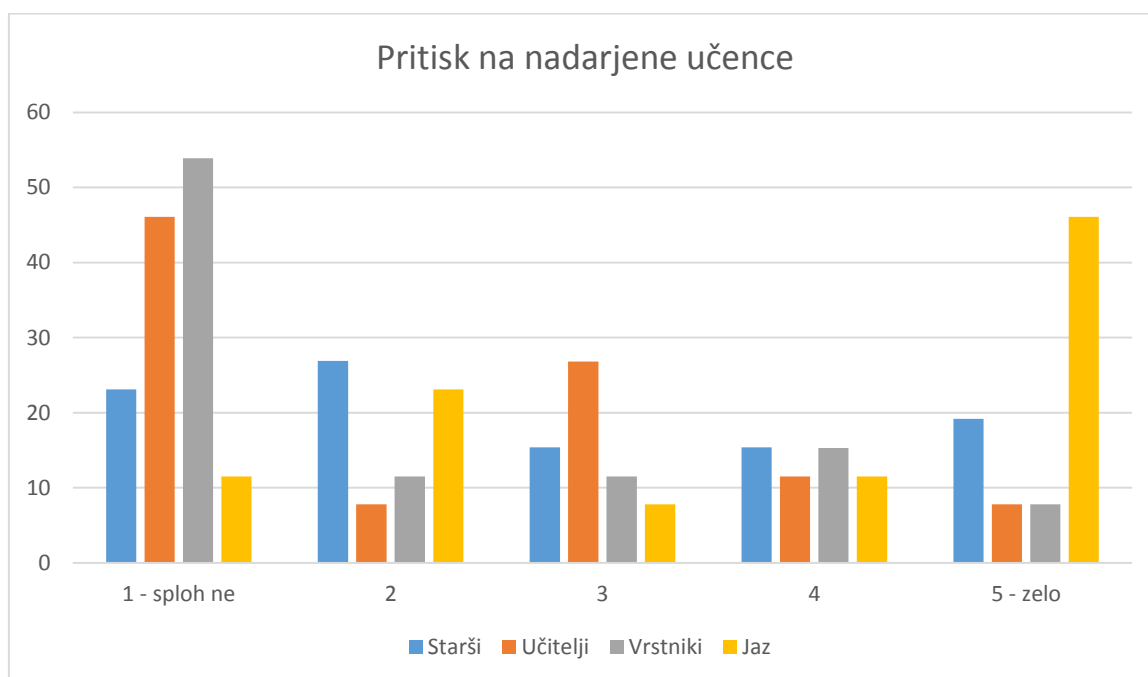
Pri dosežkih na tekmovanjih iz znanj se pričakovanja po mnenju anketiranih učencev zelo ujemajo s pričakovanji staršev, učiteljev in vrstnikov, saj je 46,3 % učencev mnenja, da se njihova lastna pričakovanja ujemajo s pričakovanji vrstnikov, 26,9 % anketirani učencev meni, da se njihova lastna pričakovanja zelo ujemajo s pričakovanji učiteljev in 34,6 % nadarjenih učencev meni, da se pričakovanja staršev zelo ujemajo z njihovimi lastnimi.

Graf 7: Mnenje nadarjenih učencev glede pričakovanj staršev, učiteljev in vrstnikov o dosežkih na drugih tekmovanjih.

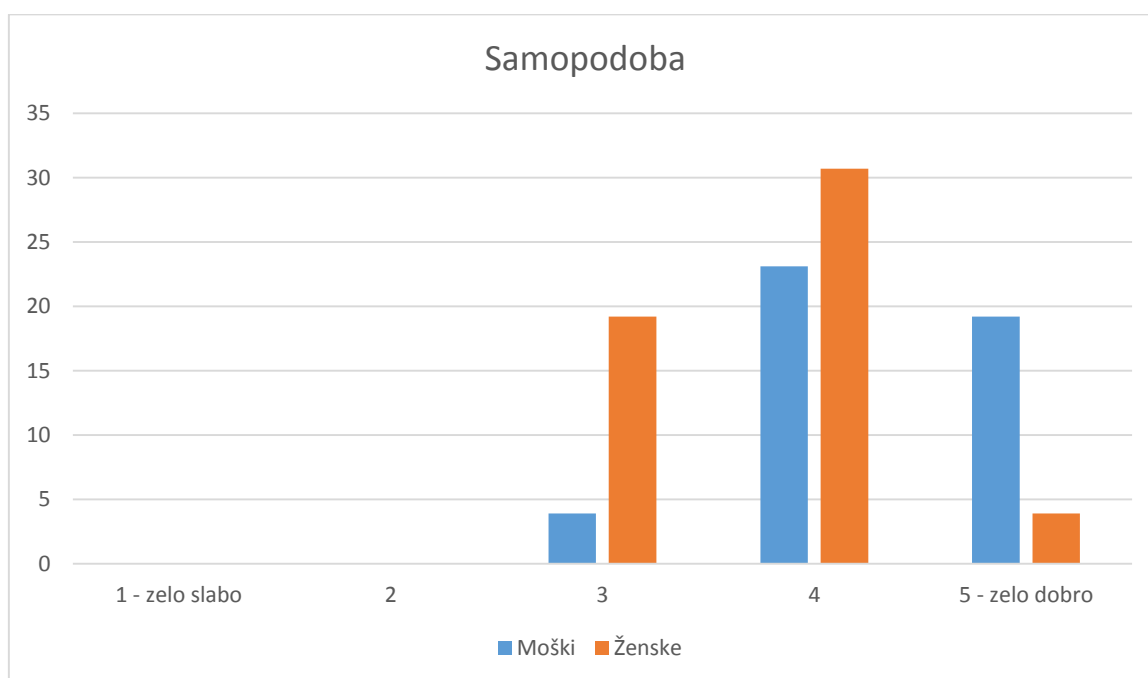
Pričakovanja staršev, učiteljev in vrstnikov o dosežkih na drugih tekmovanjih (npr. šport, umetnost) se v veliki meri ujemajo s pričakovanji učencev. Najbolj se ujemajo s pričakovanji staršev (50 % se zelo ujema), najmanj pa s pričakovanji vrstnikov (11,5 % se sploh ne ujema), učitelji so nekje v sredini (od 26,9 % do 34,6 %).

Graf 8: Pritisk na nadarjene učence iz strani staršev, učiteljev, vrstnikov in samih sebe

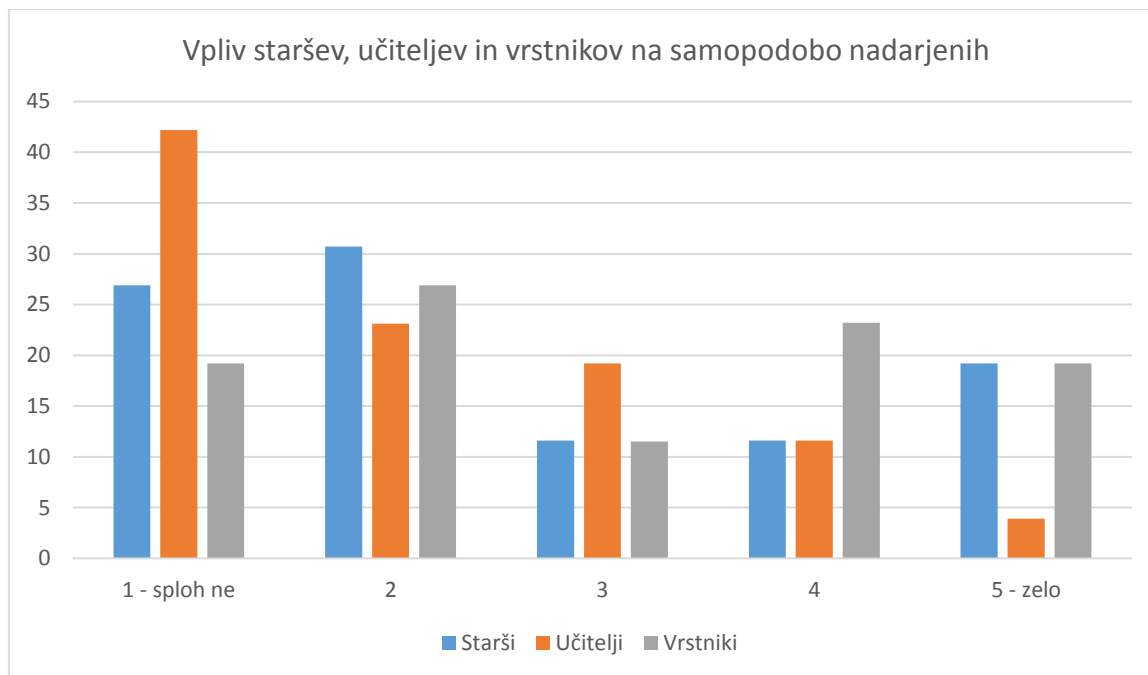
Iz grafa 8 lahko razberemo, da anketiranci čutijo najmanj pritiska s strani vrstnikov (53,9 %), sledijo učitelji (46,1 %). Pritisk s strani staršev se razlikuje oziroma ga anketiranci občutijo različno močno (23,1 % ga sploh ne, 19,2 % pa ga občuti močno). Največ pritiska pa nase ustvarjajo sami (46,1 %).

Graf 9: Samopodoba

Največ anketirancev (53,8 % obeh spolov) svojo samopodobo označuje s 4. Razliko opazimo, saj večina (19,2 %) preostalih anketirancev moškega spola svojo samopodobo označuje s 5, večina (19,2 %) preostale anketiranke pa svojo samopodobo označujejo s 3.

Graf 10: Vpliv staršev, učiteljev in vrstnikov na samopodobo nadarjenih

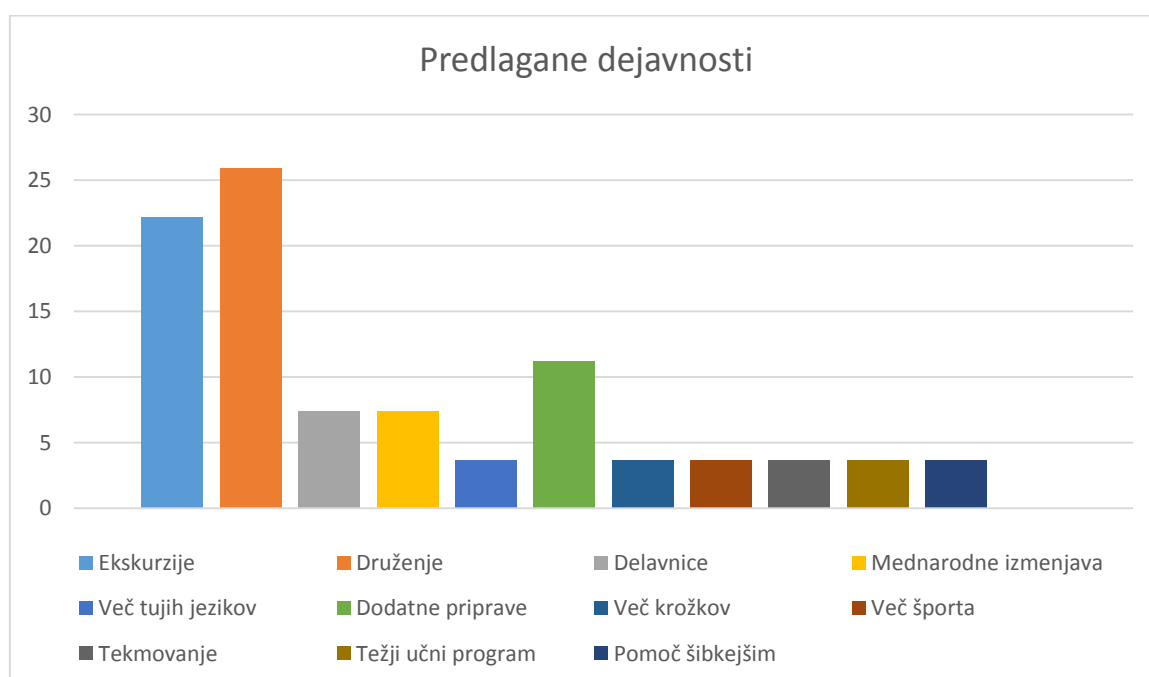
Iz grafa je razvidno, da učitelji nimajo pomembnega vpliva na samopodobo (42,2 % ga sploh ne), vendar nekaj vpliva ostaja prisotnega. Večina anketirancev je ocenila, da imajo vrstniki na njihovo samopodobo največ vpliva, takoj za njimi so starši.

Tabela 4: Dejavnosti za nadarjene, ki jih v okviru programa za nadarjene učence izvaja naša šola

Dejavnosti v okviru šole	število	%	Povprečni rang
Tabor	22	56,4	4,6
Tekmovanja	6	15,3	4,3
Raziskovalne naloge	4	10,3	3
Delavnice	3	7,6	4
Dodatne vaje	1	2,6	2
Sestanki	1	2,6	3
Ankete	1	2,6	4
Prireditve	1	2,6	3

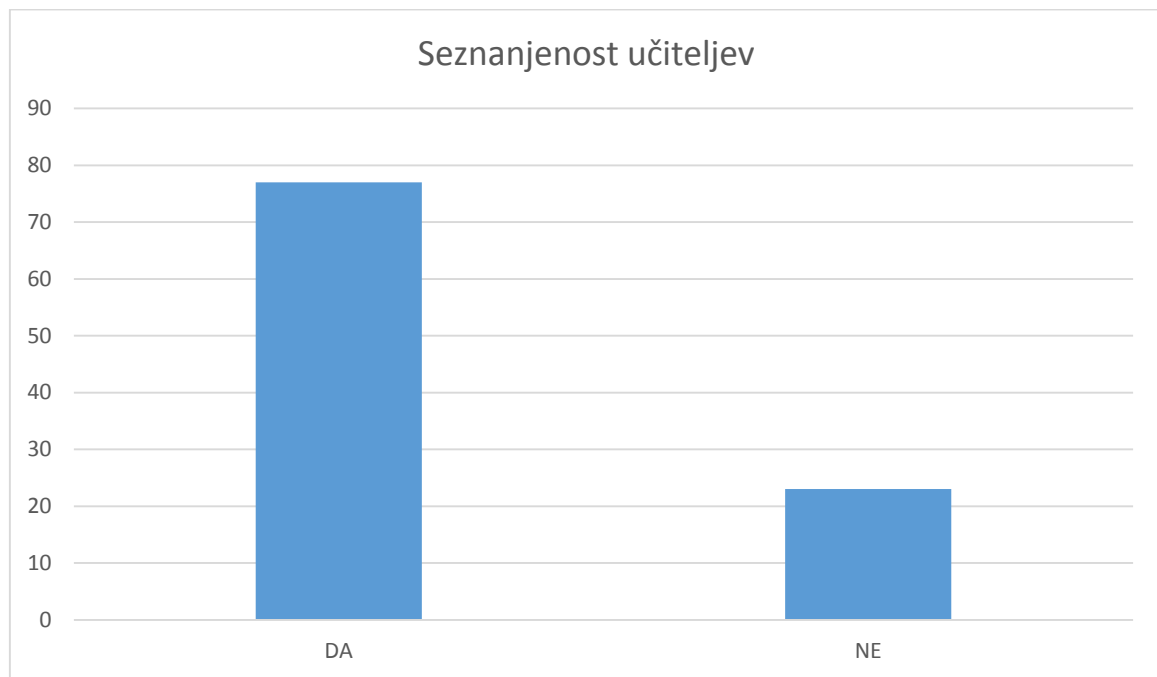
Iz tabele je razvidno, da imamo po mnenju učencev na naši šoli 8 dejavnosti, ki jih organizira šola za nadarjene učence. To so tabor za nadarjene, ki ga je označilo 22 od 26 učencev; tekmovanja, ki jih je označilo 6 učencev; raziskovalne naloge so zapisali 4 učenci; delavnice so zapisali 3 učenci in dodatne vaje, sestanke, ankete ter prireditve, ki jih je vsako napisal po en učenec.

Graf 11: Dejavnosti, ki so jih predlagali nadarjeni učenci

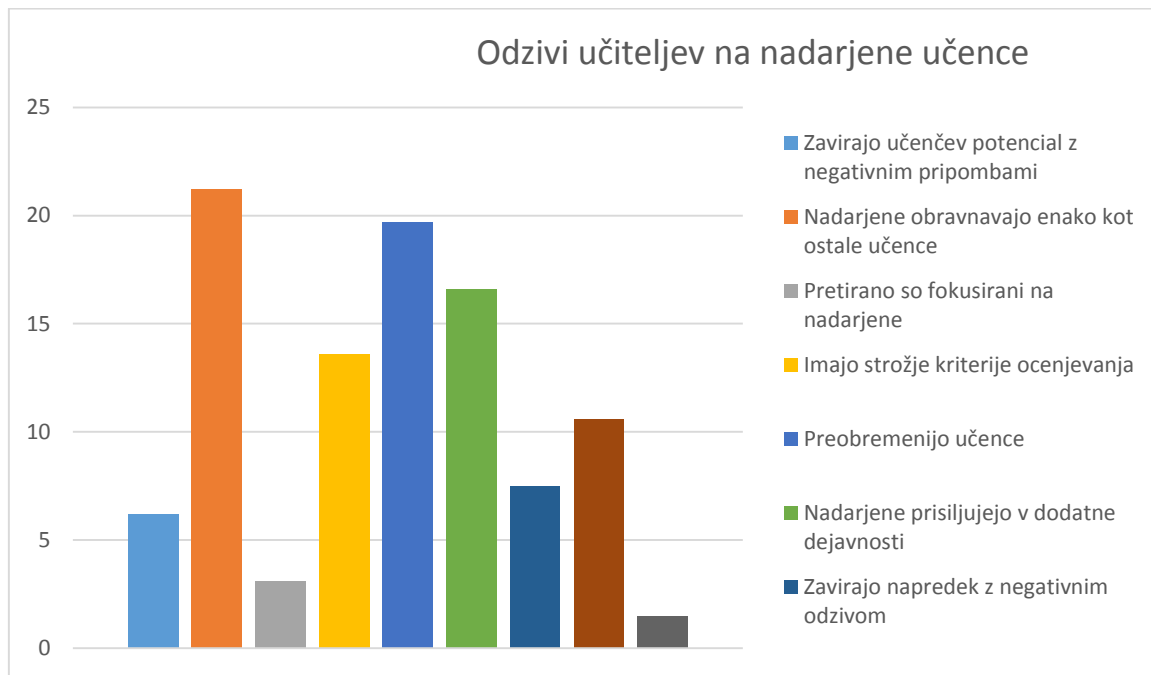
Učenci so predlagali najrazličnejše dejavnosti, ki bi jih lahko začela šola izvajati pri delu z nadarjenimi učenci. Predlagali so ekskurzije, izlete (22,2 %), seminarje, predstave, druženja (25,9 %), delavnice (7,4 %), mednarodne izmenjave (7,4 %), več tujih jezikov (3,7 %), dodatne priprave (11,2 %), več krožkov (3,7 %), več športa (3,7 %), tekmovanje (3,7 %), težji učni program (3,7 %) in pomoč šibkejšim v znanju (3,7 %).

Graf 12: Seznanjenost učiteljev s področjem nadarjenosti

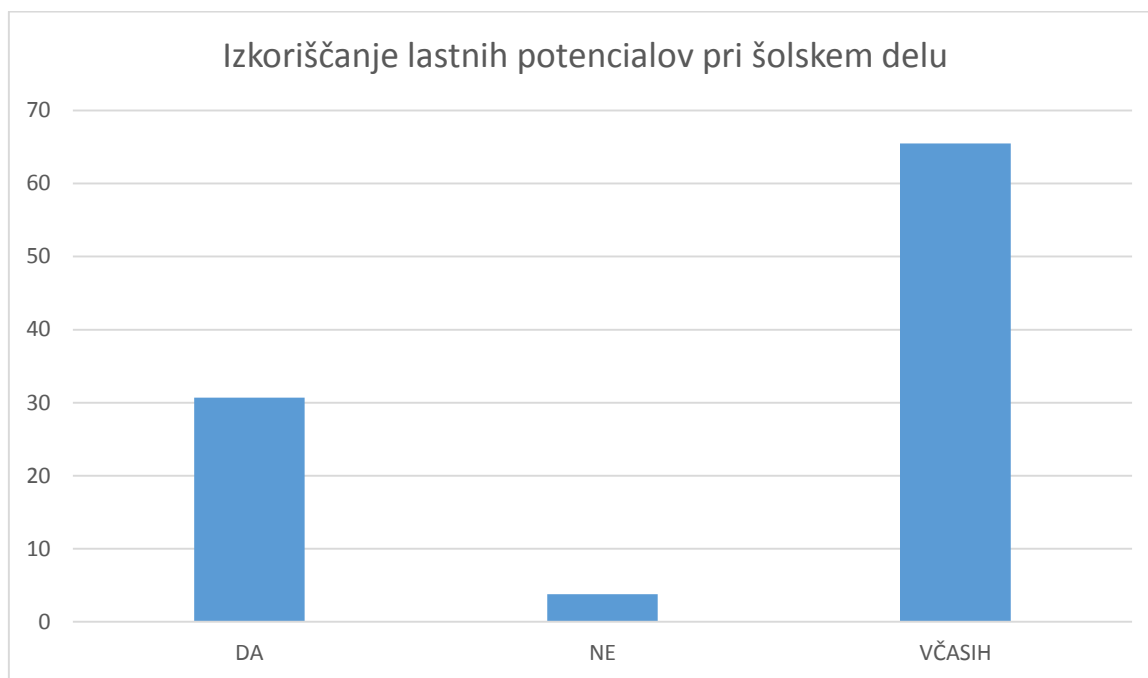
77 % anketiranih učencev meni, da učitelji vedo, na katerem področju so nadarjeni posamezni učenci. 23 % anketiranih učencev pa po drugi strani meni, da učitelji niso seznanjeni s področjem nadarjenosti posameznih učencev.

Graf 13: Odziv učiteljev na nadarjene učence

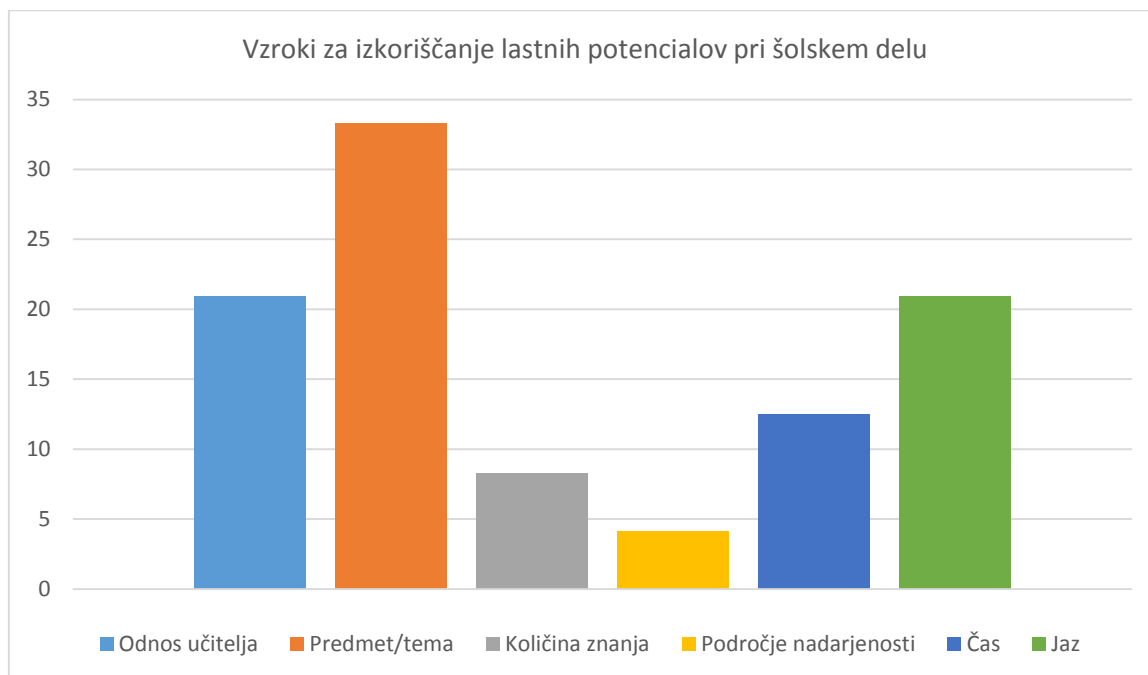
Anketirani učenci so iz seznama dejanj, odzivov, ki so jih opazili pri svojih učiteljih, v večini označili te: Nadarjene obravnavajo popolnoma enako kot ostale učence (brez dodatnega dela, vprašanj – 21,2 %), Preobremenijo učence in pozabljajo, da imajo mogoče ti učenci še veliko dodatnih dejavnosti. (19,7 %), Nadarjene prisiljujejo v dodatne dejavnosti (16,6 %).

Graf 14: Izkoriščanje lastnih potencialov pri šolskem delu

30,7 % učencev meni, da v šolskem delu uresniči vse svoje potenciale. 3,8 % da jih ne izkoristi. 65,5 % učencev meni, da jih izkoristijo včasih.

Graf 15: Vzroki za izkoriščanje lastnih potencialov pri šolskem delu

To mišljenje je po mnenju učencev odvisno predvsem od predmeta oziroma učne teme (33,3 %), od odnosa učitelja (20,9 %) in od posameznika, njih samih (20,9 %). Področje nadarjenosti

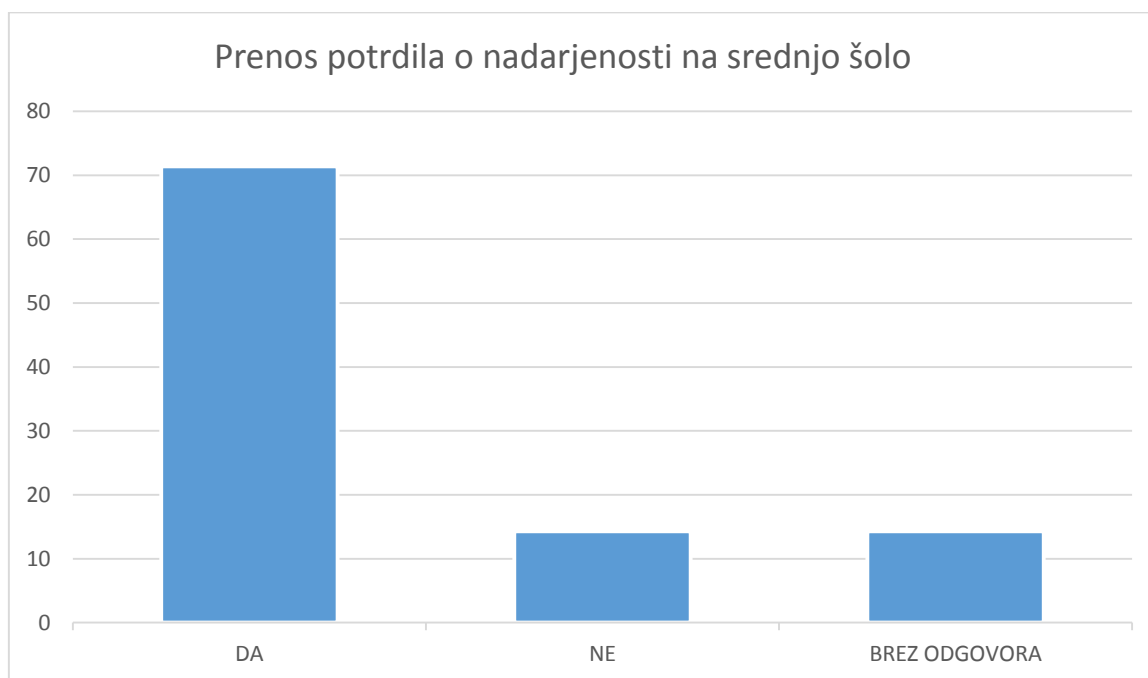
navajajo kot najmanjši dejavnik (4,1 %) pri odločanju o izkoriščanju vseh svojih potencialov. Sledita količina znanja (8,3 %) in čas (12,5 %), ki ga imajo na razpolago.

Graf 16: Sodelovanje pri oblikovanju lastnega programa nadarjenosti

50 % učencev meni, da so sodelovali pri oblikovanju svojega individualiziranega programa za nadarjene učence, 50 % učencev pa, da ne.

Graf 17: Prenos potrdila o nadarjenosti na srednjo šolo

71,4 % učencev bo na srednjo šolo, na katero se bodo vpisali, odneslo potrdilo o nadarjenosti, ker menijo, da bo to imelo pozitiven vpliv, jim bo olajšalo vpis, da bodo mogoče kdaj kaj dobili, da jim bo prišlo prav, želijo, da so učitelji srednje šole seznanjeni z učenčevo nadarjenostjo, so na to ponosni, imajo željo po izpopolnitvi. Dva učenca ali 14,3 % tega potrdila ne bosta odnesla, ker sta mnenja, da ima šola, na katero se bosta vpisala, za nadarjene dodaten, težji program, ali še ne vesta. 14,3 % učencev ni podalo svojega odgovora.

3. 3 VREDNOTENJE HIPOTEZ

Ugotovitve podajava glede na rezultate ankete in jih interpretirava na podlagi hipotez.

- Hipoteza 1: *Več kot polovica nadarjenih učencev ne ve, na katerem področju so nadarjeni.*

Hipoteze 1 ne moreva potrditi. Iz rezultatov je razvidno, da večina (76,8 %) učencev ve, na katerem področju so nadarjeni. Glavni razlog za to je, da učenci sodelujejo pri pripravi individualiziranega načrta, kar potrjujejo tudi rezultati ankete. V intervjuju s pedagoginjo nama je tudi ona pojasnila, da ima na naši šoli vsak otrok svoj program. V program spada zastavljanje ciljev in načrta tekmovanj in obveznosti z razrednikom na

začetku vsakega šolskega leta in izpolnjevanje tabele dogodkov ter dosežkov, ki smo jih v tem šolskem letu pridobili ali se udeležili.

- *Hipoteza 2: Manj kot polovica učencev ne čuti pritiska, stresa zaradi nadarjenosti.*
Hipoteze 2 ne moreva potrditi niti zavreči. Rezultati namreč preveč nihajo. Raziskava je pokazala, da največ pritiska učenci ustvarjajo sami nase (46,1 %). Gardner meni, da je to posledica strahu, ki ga nadarjeni otroci razvijejo, če jih odrasli in vrstniki sodijo le po odličnih rezultatih, ocenah. Strah jih je, da če se njihovi dosežki zmanjšajo, ne bodo več ljubljani. Avtor prav tako opisuje nadarjene kot zelo občutljive in meni, da je njihov odnos do sebe odvisen od njihovih medsebojnih odnosov.

- *Hipoteza 3: Večina nadarjenih učencev izkoristi vse svoje potenciale pri šolskih dejavnostih.*

Hipotezo 3 lahko potrdiva, saj 30,7 % učencev meni da v šolskem letu pri šolskih dejavnostih izkoristi svoje potenciale. Le 3,8 % meni, da potencialov ne izkoristi. Ostalih 65,5 % meni, da jih izkoristi včasih.

Na mnenja anketirancev vplivajo različni dejavniki. Največji vpliv na njihovo sodelovanje ima predmet oziroma tema, ki jo obdelujejo, sledi odnos njih samih v denem trenutku in odnos učitelja. Kor tretji in drugi najmanjši dejavnik na njihovo odločitev navajajo količino že osvojenega znanja in čas, ki ga imajo na voljo oziroma bi ga neka dejavnost zahtevala. Najmanjši vpliv na njihovo sodelovanje ima področje nadarjenosti

- *Hipoteza 4: Vsi anketirani nadarjeni učenci imajo o sebi dobro samopodobo.*

Hipotezo 4 lahko potrdiva, saj vsi anketirani učenci označujejo svojo samopodobo najmanj s 3 (od 5). Večina jo označuje s 4. Ugotovili sva, da imajo moški boljše samopodobo od žensk. Na samopodobo anketirancev imajo največ vpliva vrstniki, najmanj pa učitelji. Avtorji, ki se osredotočajo samo na razlike v spoštovanju med spoloma, navajajo, da imajo dečki višjo telesno samospoštovanje od deklet, le-te pa višje učno samospoštovanje. Čeprav pa o doslednih razlikah med spoloma, ko preide do samospoštovanja, ne moremo govoriti. Kline navaja, da se samospoštovanje deklic, kot posledica zaskrbljenosti glede socialne stigme, zmanjšuje, na drugi strani pa se, kot posledica težnje po postopni prilagoditvi svoji nadpovprečni sposobnosti, pri dečkih

povečuje. Po navedbah sodobnikov ima vpliv tudi predstava globalne uspešnosti, ki se bolj pripisuje moškim in vzgoja deklic v kulturno konvencionalne smeri.

- Hipoteza 5: *Več nadarjenih je ženskega spola.*

Od 26 anketirancev jih je 14 ženskega in 12 moškega spola. To sva predvidevali, zato lahko hipotezo 5 potrdiva. Meniva, da je več nadarjenih ženskega spola, ker deklice pri pouku bolj sodelujejo in imajo v večini primeri več dodatnih dejavnosti, zato jih učitelji hitreje opazijo in prepoznajo.

- Hipoteza 6: *Dekleta se v večjem številu udeležujejo obšolskih dejavnosti kot fantje.*

Hipotezo 6 lahko potrdiva, saj se 7,6 % več deklet kot fantov udeležuje obšolskih dejavnosti. Odgovori učencev so pokazali, da se jih največ udeležuje športnih dejavnosti (58,8 %) v povprečju 1–2-krat tedensko (41,2 %).

- Hipoteza 7: *Pričakovanja okolice (staršev, učiteljev in vrstnikov) se ne ujemajo s pričakovanji učencev.*

Pričakovanja okolice se presenetljivo zelo ujemajo s pričakovanji učencev (od 42,3 % do 50 %). Pri pričakovanjih glede učnega uspeha se s pričakovanji učencev najbolj ujemajo pričakovanja vrstnikov (50 % je označilo zelo), enako kot pri pričakovanjih glede na uspehe iz tekmovanj iz znanj (46,3 % je označilo zelo). Pri pričakovanjih glede na dosežke iz drugih tekmovanj, pa se s pričakovanji učencev najbolj ujemajo pričakovanja staršev (50 % je označilo zelo). To nasprotuje najini hipotezi, kar pomeni da hipoteze 7 ne moreva potrditi.

4 ZAKLJUČEK

Raziskave za nalogo sva se lotili sistematično. Kot navdih nama je služilo raziskovalno delo Mojce Juriševič, ki je izšlo v publikaciji leta 2012 z naslovom Nadarjeni učenci v slovenski šoli. Najprej sva se poučili o pojmi, povezanih z nadarjenostjo, inteligenco in s talentiranostjo ter statusom nadarjenih učencev v slovenski osnovni šoli. Za raziskavo postavljenih sedmih hipotez sva uporabili različne metode in tehnike dela.

V teoretičnem delu sva se posvetili razlagi pojmov, vrstam inteligenc, zgodovini dojetanja nadarjenosti. Opravili sva tudi dva intervjuja, z njima sva dobili dodatne informacije in pogled v dejansko stanje nadarjenih, ne le tisto na papirju. Prav tako sva se seznanili z inteligenčnimi testi za odkrivanje nadarjenosti in se naučili razlikovati med nadarjenostjo in talentiranostjo.

V empiričnem delu sva hipoteze preverjali s pomočjo anket. Anketirali sva vse prepoznane nadarjene učence naše šole (26 učencev). Analiza anket naju je pripeljala do potrditve kar štirih hipotez, dve sva ovrgli, ene pa ne moreva ne potrditi ne ovreči. Zelo zanimiva se nama zdi ugotovitev, povezana z samopodobo nadarjenih učencev naše šole. Ugotovili sva namreč, da približno polovica učencev (obeh spolov) svojo samopodobo označuje s 4, preostali dečki s 5 in ostale dekllice s 3. Iz tega sklepava, da imajo dečki boljšo samopodobo. Meniva, da je to posledica tega, da se, kot navaja literatura, dečki raje posvečajo rezultatom in se manj obremenjujejo s svojo zunanostjo in na splošno s sabo. Navedeno je tudi, da imajo dečki višjo telesno samospoštovanje od deklet, le-te pa višje učno samospoštovanje. Presenetila naju je tudi ugotovitev, da večina učencev ve, na katerem področju so nadarjeni, saj midve tega zase, na začetku naloge, nisva vedeli, in da imajo ujemajoča pričakovanja s svojo okolico. Torej, po večini, imajo enaka ali zelo podobna pričakovanja glede učnega uspeha in raznih dosežkov na različnih tekmovanjih (v znanju, zunajšolskih) kot njihovi starši, učitelji in vrstniki.

Namen najine raziskovalne naloge je bil raziskati stanje nadarjenosti na naši šoli, poizvedeti nekaj malega o zgodovini in se na splošno poučiti o njej. Skozi anketiranje sva prišli do sklepov, ki bodo lahko pripomogli k pozitivnemu razvoju prilagojenih programov zanje, npr. katere dodatne dejavnosti bi šola še lahko vključila v svoj program.

Izdelava raziskovalne naloge je bila za naju poučna, seznanili sva se namreč s postopkom raziskovanja in strokovnim načinom pisanja, ki se uporablja tudi v srednji šoli, pri pisanju diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog. Pri pisanju naloge se sva med drugim naučili veliko novega o nadarjenosti na splošno in pridobili poglobljen vpogled tudi v lastno

nadarjenost. Med ustvarjanjem sva se tudi zabavali, saj sva uspeli veliko časa preživeti skupaj in deliti ter argumentirati svoja lastna mnenja.

5 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Med raziskovanjem in pisanjem naloge sva ugotovili, da je najino znanje o nadarjenosti zelo pomanjkljivo. Ob iskanju ustrezne literature sva opazili, ta je tovrstnih knjižnih virov zelo veliko. Zato predlagava, da se starše in tudi njihove otroke o nadarjenosti obvešča, izobražuje. V nalogi sva dodali, kako prepoznati znake zgodnje nadarjenosti že pri zelo majhnih otrocih. Ti otroci običajno prej spregovorijo, se zanimajo za okolje, znajo že pred vstopom v šolo brez vsake tuje pomoči brati, računati, hitro dojemajo, imajo bogato, nenavadno besedišče in z osupljivo logičnim, samostojnim mišljenjem opozarjajo na svoje posebne sposobnosti. Mnogi tudi z nenavadno silovitostjo zahtevajo zgoden vstop v vrtec oziroma šolo. Vendar morajo biti starši o tem seznanjeni, mnogi namreč svojega otroka primerjajo z vrstniki, od katerih kaže občuten napredek, kar je tudi eden od znakov nadarjenosti. Iz analize anket so vidne tudi izboljšave, ki si jih nadarjeni želijo in lahko pripomorejo k razvoju programa za delo z nadarjenimi. Tudi nadarjeni sami, kot sva midve, lahko o sebi spoznajo veliko novega, se bolje razumejo in s tem pripomorejo k lastnemu napredku, razvoju na svojem močnem področju.

6 VIRI

LITERATURA

Armstrong, Thomas (1999). Prebudite genija v svojem otroku Spodbujanje radovednosti, ustvarjalnosti in učnih sposobnosti. Učila, založba, d. o. o. Tržič.

Bezič et al (2001) Odkrivanje nadarjenih učencev v osnovni šoli in vzgojno izobraževalno delo z njimi. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.

Ferbežer, Ivan, et al. (2008). Nadarjeni otroci. Didakta. Radovljica.

Ferbežer, Ivan, et al. (2008). Samopodoba nadarjenih otrok. Didakta. Radovljica.

Galbraith, Judy. (1992). Vodič za nadarjene. Državna založba Slovenije. Ljubljana.

Gardner, Howard. (1995). Razsežnosti uma : teorija o več inteligencah Tangram. Ljubljana.

Juriševič, Mojca (2012). Nadarjeni učenci v slovenski šoli. Tiskarna Littera picta d. o. o. Ljubljana.

Jurman, Benjamin (2004). Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost. Center za psihodiagnostična sredstva. Ljubljana

Nagel, Wolfgang (1987). Odkrivanje in spodbujanje nadarjenih otrok: svetovalec za starše in učitelje. Državna založba Slovenije. Ljubljana.

SPLETNI VIRI

Komenski, Jan A. (1900). [Dostopno na <http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=2296>. Pridobljeno 1. 2. 2019, 9.45].

Artač, Jana, idr. (1999). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci. [Dostopno na <http://url.sio.si/BND>. Pridobljeno 20. 9. 2018, 13.15].

Kelly, Melissa (2017). Linguistic Intelligence Expressing Yourself Through Speech or the Written Wordhttps. [Dostopno na www.thoughtco.com/linguistic-intelligence-8093. Pridobljeno 8. 10. 2018, 12.32].

Nanut Planinšek, Zdenka; Škorjanc Braico, Darja. (2012–2014). Umetnost učenja. E gradivo o učenju učenja. [Dostopno na

http://www2.arnes.si/~lukoper9/umetnost_ucenja/mnogotere_inteligence.html. Pridobljeno 19. 1. 2019, 12.30].

Teorija raznoterih inteligentnosti - Wikipedija, prosta enciklopedija [Dostopno na https://sl.wikipedia.org/wiki/Teorija_raznoterih_inteligentnosti#Jezikovna_inteligentnost. Pridobljeno 19. 1. 2019, 24.34].

Zakon o osnovni šoli. Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L. [Dostopno na <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>. Pridobljeno 30. 9. 2018, 15.12].

7 PRILOGE

7. 1 Anketa

Pozdravljeni, sva učenci 9. razreda in delava raziskovalno nalogo na področju psihologije o nadarjenih učencih. Za najino raziskavo vas prosiva, da izpolnite ta anketni vprašalnik z iskrenimi odgovori. Vprašalnik je popolnoma anonimen. Za odgovore in vašo pomoč pri najini raziskavi se vam lepo zahvaljujema.

Spol: Ž M

Razred: 4. 5. 6. 7. 8. 9.

1. Ali si seznanjen/-a s področjem, na katerem si identificiran/-a kot nadarjen/-a?

DA NE

2. Se kot nadarjen/-a učenec/-ka zunaj šole dodatno izobražuješ ali udeležuješ na področju svoje nadarjenosti (učenje dodatnega jezika, igranja instrumentov, treniranje športa itd.)?

DA NE

Če si obkrožila/-a DA, odgovori

na katerem področju: _____

kako pogosto (ali kolikokrat na teden): _____

3. Kakšna so tvoja pričakovanja glede učnega uspeha, tekmovanj (iz znanj, na področju športa, umetnosti (glasbene, likovne, plesne)?)

	NIZKA	VISOKA	ZELO VISOKA
Učni uspeh			
Tekmovanja iz znanj			
Športno področje			
Umetnost			

4. Se tvoja pričakovanja glede učnega uspeha, dosežkov na tekmovanjih iz znanj in na športnih, likovnih, glasbenih, plesnih tekmovanjih ujemajo s pričakovanji staršev, učiteljev, vrstnikov?

Učni uspeh

	1 (sploh ne)	2	3	4	5 (zelo)
starši					
učitelji					
vrstniki					

Dosežki na tekmovanjih iz znanja

	1 (sploh ne)	2	3	4	5 (zelo)
starši					
učitelji					
vrstniki					

Dosežki na drugih tekmovanjih (športna, likovna, glasbena, plesna)

	1 (sploh ne)	2	3	4	5 (zelo)
starši					
učitelji					
vrstniki					

5. Ali zaradi želje po izpolnitvi pričakovanj čutiš pritisk staršev, učiteljev, vrstnikov?
(Označi koliko.)

	1 (sploh ne)	2	3	4	5 (zelo)
starši					
učitelji					
vrstniki					
jaz					

6. Kakšno je tvoje mnenje o sebi (o tvoji samopodobi)?

1 (zelo slabo) 2 3 4 5 (zelo dobro)

7. Koliko vpliva na tvojo samopodobo imajo starši, učitelji, vrstniki? Označi.

	1 (sploh ne)	2	3	4	5 (zelo)
starši					
učitelji					
vrstniki					

8. V stolpec A vpiši 7 dejavnosti, ki jih šola organizira za nadarjene učence. Nato jih v stolpcu B razvrsti, koliko ti je katera všeč od 1 do 5 (1 – najmanj, 5 – najbolj).

Dejavnosti v okviru šole	Razvrsti jih po všečnosti

9. Katere dejavnosti predlagaš, da jih začne šola izvajati pri delu z nadarjenimi učenci? Zapiši tri ali več.

10. Ali meniš, da so učitelji seznanjeni s področjem, na katerem si nadarjen?

DA

NE

11. Označi dejanja, odzive, ki si jih opazil/-a s strani svojih učiteljev.

- a) Zavirajo učenčev potencial z negativnimi pripombami, dejanji.
- a) Nadarjene obravnavajo popolnoma enako kot ostale učence (brez dodatnega dela, vprašanj).
- b) Pretirano so fokusirani na nadarjenega učenca med poukom.
- c) Imajo strožje kriterije ocenjevanja.

- d) Preobremenijo učence in pozabljajo, da imajo mogoče ti učenci še veliko dodatnih dejavnosti.
- e) Nadarjene prisiljujejo v dodatne dejavnosti.
- f) Zavirajo učenčev napredek z negativnim odzivom na manjše napake, oz. nedoseganjem postavljenih lastnih pričakovanj.
- g) Ne omogočanje nobenega dodatnega dela, ki bi pripomoglo k razvoju tvojega potenciala.
- h) Drugo: _____

12. Ali v šoli/šolskem delu izkoristiš vse svoje potenciale?

DA NE VČASIH

13. Od česa je to odvisno?

14. Ali si sodeloval pri oblikovanju svojega individualiziranega programa za nadarjene učence?

DA, saj

NE, saj

15. Za 8. in 9. razred: Ali boš na srednjo šolo, na katero se boš vpisal/-a, odnesel tudi potrdilo o prepoznani nadarjenosti?

DA, ker

NE, ker

Hvala za sodelovanje!